

Detský včelársky krúžok, ktorý viedieme na našej včelnici v Martine / J. Vasil'

Októborom končí produkčné včelárske obdobie. Včely navštievajú kvitnúce jesenné rastliny, do úľov ešte donášajú peľ a vodu na odchovanie posledného plodu. Matky v októbri prestávajú klásť vajíčka. Výnimkou sú mladé matky z neskorého chovu, ktoré sa nestáčili rozklásiť, prípadne z neskorej tichej výmeny. Aj neskoré podnechanie v septembri môže vyvoláť zvýšenú aktivitu matky.

Nenúťme matku, aby kládla po 20. septembri, keďže neskoro vyliahnuté včely nemajú dobre vyvinuté tukové teliesko – do zimy zahynú. Môžeme to dosiahnuť aj pomocou metódy a to zakŕmením veľkými dávkami cukrového sirupu a otvorením dna na sito. V tomto období sú už noci chladné a aj najusilovnejšia matka prestane plodovať. Tieto

opatrenia sú dôležité aj pre jesenné ošetrovanie včelstiev proti klieštovi Varroa destructor. Účinná látka usmrcujúca klieštiky neprenikne cez viečka buniek, kde na plode parazituje klieštit. Neunáhlime sa skorým liečením bez zistenia alebo rýchlej prehliadky, či vo včelstvách ešte nie je plod. Termín preliečenia závisí od počasia, priebehu plodovania a od bioklimatickej oblasti.

V severnejších a horských oblastiach preliečujeme v októbri, v južných oblastiach až do polovice novembra. Smerodajný je návod výrobcu na liečenie, ktorý upozorňuje, aby vo včelstvách nebol plod a vonkajšia teplota neklesla pod 10 °C – t. j., aby sa včelstvo ešte nešťahovalo do zimného chumáča. Pri dodržaní podmienok, ktoré uvádzajú výrobca stačí na preliečenie dvakrát aplikovať liečivo Avartin prípadne iné

liečebné postupy s účinnou látkou amitraz (Furetto). Mnohí včelári pred preliečením pri kontrole zistia ešte v niektorých včelstvách malé plochy zavieckovaného plodu, odstránia ich odvieckovacou vidličkou (stačí porušiť viečka).

◆ KOORDINOVANÉ LIEČENIE

Pri tejto prehliadke si všímale a zaznamenávame počet obsadených uličiek včelami. Tieto údaje nám poslúžia pri posúdení zimovania po jarnej prehliadke. Účinnosť preliečenia nezávisí len od nás. Závisí i od susedných včelárov, ako som spomenul v minulom čísle. Je potrebné sa dohodnúť na liečení včelstiev minimálne v danej obci alebo v obvode, v jednom časovom horizonte.

Pri liečení je nevyhnutné, aby sme do podmetu vložili podložku, najvhodnejšie svetlej farby, na

ktoréj dobre vidieť odpadnuté mŕtve klieštky. Niekoľko tisíc klieštok bud' signalizuje, že predchádzajúce jesenné obdobie alebo jarné preliečenie bolo z nejakých dôvodov málo účinné, alebo sa v okolí nachádza zdroj neustálej nákazy a invázie.

Začiatkom októbra ešte pred preliečením sa presvedčíme o prítomnosti matky vo včelstvách, ktoré sme spájali alebo sme boli nútení urobiť výmenu matky. Znovu zdôrazňujem, že nemá význam zimovať slabé včelstvá len kvôli zachovaniu počtu včelstiev. Výhodnejšie je ich pospájať koncom septembra ako až na jar, pretože takéto včelstvá lepšie prežijú a majú lepší jarný rast.

Hovorili sme o kontrole včelstiev pred preliečením proti varroáze. Pri tejto príležitosti včelstvám, ktoré budú zimovať v medníku, môžeme odobráť dva krajné rámkiky pre lepšie vetranie úla. Včelstvá, ktoré neobsadajú celé plodisko zúžime na taký počet rámkov, koľko obsadajú. A radšej nechajme viac plástov so zásobami ako by ich mali mať mälo. Za posledný rámkik vložíme vhodnú uteplivku.

Ak sme preventívne pri jesennom zakrmovaní včelstiev zúžili letáče na 1-2 včely, znova ich upravíme tak, aby letáčový otvor bol minimálne 8 až 10 cm široký. Pritom je potrebné sa riadiť pravidlom, že na každý plášt plochy $0,1 \text{ m}^2$ má byť ponechaný otvor najmenej 100 mm^2 . Letáčovou vložkou regulujeme výšku a šírku otvoru. Výška otvoru by mala byť 7 až 8 milimetrov proti vniknutiu myší a piskorov do úla. Ja osobne ešte používam kovové zábrany proti myšiam, ktoré mám nainštalované na letáčových vložkach. Dajú sa zakúpiť v každom včelárskom obchode. Vniknutiu myší a piskorov vieme zabrániť aj tak, že upevníme na letáč sietovinu s okami 7×7 milimetrov.

VČELOTESTNOSŤ NEZNAMENÁ VZDUCHOTESNOSŤ

Ak sme v tomto mesiaci ukončili jesenné preliečenie, je čas, aby sme urobili posledné práce so včelstvami. Papierovú alebo inú podložku, používanú na diagnostikovanie klieštika, vymeníme za rubero-

Lesné stanovište vo Veľkej Fatre. Včelstvá sú umiestnené v klietkach a zároveň zabezpečenie tvorí elektricky ohradník ako ochrana proti medveďovi. Ako vodič je použitý hliníkový drôt, ktorý sa vyznačuje výbornou vodivosťou. Samozrejmosťou je cely ostrovný systém (fotovoltaický panel, trakčná batéria). / J. Vasiľ

idovú. Vrchné rámkiky teda plodisko prikryjeme priedušnou prikrývkou, ktorú v jednom rohu niekoľko centimetrov prehneme, aby lepšie odchádzali vodné pary. Vhodné je tento roh prekryť kúskom sieťoviny z umelej hmoty proti komárom, aby uzavretie bolo včelotesné, ale nie vzduchotesné. Včelstvo zakryté zhora nepriedušnou fóliou nepokojne zimuje, zápasí s nedostatkom kyslíka. Ak nemá včelstvo i horné vetranie tzv. očko, krajné rámkiky často plesnivejú, v úli je nadmerná vlhkosť a kondenzáciu vodných párov vzniká voda.

Ja osobne mám otvorené očká už pred zakrmovaním a včely sa zazimujú pri očku, kde je dostatočný vzduch. Mierny pohyb vzduchu cez letáč a otvor v hornej časti úla tzv. očko tomu zabráni. Ako uteplivky použijeme materiál, ktorý nepohlcuje vlhkosť, tak zabezpečíme, že pod vrchnátkmi sa nezráža para unikajúca z úlového priestoru.

Mysliť je potrebné aj na vhodné vetracie otvory vo vrchnátkoch, ktoré by mali byť umiestnené

na protiľahlých stenách minimálne priemeru tri centimetre. Tým sa para unikajúca z úlov pod vrchnátkmi nezráža, ale uniká vetracími otvormi. Taktiež je potrebné mať na zreteli pri výbere vhodného zimného stanovišta to, aby miesto bolo chránené od vetrov. V opačnom prípade je potrebné urobiť zábrany – vetrolamy, lebo vietor je nepriateľom včiel počas celého roka.

V októbri je čas urobiť na včelnici záverečné upratovanie a poriadok. Ak nám to počasie dovolí, je vhodné upraviť si okolie úlov a včelinov.

Ing. Ján Vasiľ
Včelia farma Pčola

OPRAVA: V septembrovom kalendáriu, v odseku s názvom „Ako určiť správne množstvo zásob“ boli nesprávne uvedené jednotky. Správne malo byť „V jednom dm^2 zaviečkovaných zásob na $1/4 \text{ kg}$.“ Za chybu sa ospravedlňujeme.